

Potestas arbitrorum non expirat re non integra, etiam non secuta electione. h. d.

§. 14. Quod si intra terminos constiterint, quod ab eis gestum fuerit, usque adeo ratum habendum erit, ut etiam non secuta electione, re tamen non integra, demandata sibi potestas revocari non possit.

Ostendimus, quibus modis electio celebretur: consequens nunc est, ut videamus, & qui possint eligere, & in quos cadere possit electio.

TITULUS VII. QUI ELIGERE, ELIGIVE POSSUNT.

Quibus jus eligendi competat. h. d.

Jus igitur Prælatum eligendi ad Canonicos hodie, & ad viduatæ Ecclesiæ pertinet collegium. Sed & si qui consuetudine, vel præscriptione, pacto, vel privilegio fuerint muniti, ab electione minime sunt excludendi.

Impuberes, & non constituti in sacris non possunt eligere. h. d.

§. 2. Sed neque in pupillari ætate constituti, neque ii, qui sacris ordinibus non sunt decorati, sunt admittendi. Absurdum enim esset, si ad tanti ponderis res explicandas ii, quorum nullum est animi iudicium, & ad sacra tractanda ii, qui nondum illa attigerunt, assumerentur.

Excommunicatus minore excommunicatione eligitur: secus majore.

§. 3. Illud quæsitum est, an excommunicati ad eligendum admitti possint. Et sane, si minoris excommunicationis vinculo tantum fuerint innodati, ab electione arcedendi non sunt: Anathemate autem percussis ab omni penitus eligendi facultate repelluntur.

Suspensus a canone eligitur: secus ab homine.

§. 4. In suspensio quoque non absumit obtrinet distinctio. Si enim quis per solam canonis dispensationem suspensus sit, electioni interesse minime prohibetur: si vero per iudicis sententiam anathematizato similis habebitur.

Eligere a superiore prohibiti, absentes, hæretici non possunt eligere.

§. 5. His quoque & illi annumerari debent, quibus a superiore, ne eligant, interdictum est. Item absentes, qui tamen si legitimis causis ad electionem accedere impeditos esse se docuerint, aliis de Capitulo votum suum demandare secundum ea, quæ proxime b exposuimus, minime sunt prohibendi. Hæreticis autem, vel non Catholicis indistincte jus eligendi admittitur.

Ob non servatam formam, & ob negligentiam eligentium, electio devolvitur ad proximum superiorem. h. d.

§. 6. Interdum tamen accidit, ut ii, quibus ab initio jus eligendi competit, eo jure postmodum priventur: ut puta, si qui aliter, quam per præscriptas formas eligere tentaverint: item qui per temporis constitutionibus diffinitum in eligendo negligentes fuerint: quo casu ad proximum superiorem eligendi potestas devolvitur.

Electio facta de indigno, jus eligendi transfert ad Romanum Pontificem.

§. 7. Alia sane causa eorum est, qui scientes indignum eligunt, aut postulant: nam licet & ii eligendi jure priventur, id tamen non ad Primatam, aut Archiepiscopum, sed immediate ad summum Pontificem devolvitur. Laici non possunt. h. d.

§. 8. Laici quoque, etiam si Principes sint, nullo neque consuetudinis, neque præscriptionis, neque conventionis jure ad electionem aspirare permittitur. Patroni tamen circa jam factam electionem non indecenter postulant assensus.

Qualem Episcopum esse oporteat. h. d.

a C. in causis. ex. eod. tit. b supra tit. præced. §. sed. etsi quis. c. d. c. quæquam. de elect. in 6. d. d. c. sacrosanct. in fin. & c. cum terra. in fin. eod. tit. cap. nobis. ex. de jure pat.

§. 9. Oportet autem eum, qui in Episcopum eligendus sit [cum Ars sit artium, regimen animarum] ætate maturum esse, natalibus illæsum, corpore integrum, fama candidum, literis instructum, religiosum, prudentem, temperatum, castum, hospitalem, mansuetum, irreprehensibilem, secundum ea, quæ latius infra dicturi sumus. Si enim ad seculares honores sine suffragatione meritorum indignum est perveniri, & notari ambitus solent, quos probitatis documenta non adjuvant: quam diligens, ac prudens habenda est dispensatio divinarum munerum, & Ecclesiasticarum dignitatum.

Minor triginta annis, excommunicatus, suspensus, & non constitutus in sacris, & schismaticus non reconciliatus, non possunt eligi.

§. 10. Igitur is, qui ad Episcopalem dignitatem promovendus est, annos natus esse debet non minus triginta: nam ea ætate Dominum & baptizatum esse, & concionatum fuisse legimus: alioqui si quis minor fuerit, eligi non poterit. Idem d. juris est in iis, qui aut excommunicationis, aut suspensionis vinculo sunt innodati. Sed nec ii e, qui in sacris ordinibus non sunt constituti, saltem subdiaconatu, neque schismatici eligi debent.

Eligentes indignum per triennium eligi non possunt. h. d.

§. 11. Illi quoque, qui scienter indignum eligunt, non solum eligendi potestate privandi sunt, verum etiam per triennium, ut ab aliis possint eligi, se ipsos inhabiles reddunt.

Neophyta non possunt eligi.

§. 12. Neophyta quoque in Episcopos ordinari prohibentur: indecens enim est, & valde præposterum, eum fieri magistrum, qui nondum didicit esse discipulum. Appellantur autem Neophyta b, qui propositum sacre religionis noviter assumpserunt.

TITULUS VIII. DE POSTULATIONE.

Quid sit postulatio. h. d.

Postulatio est ejus, qui eligi non potest in Prælatum, concursu Capituli facta petitio.

Qui non animi vel corporis vitio, sed alias non potest eligi puta minor XXX. annis, vel spurvis potest postulari.

§. 2. Sciendum est enim quosdam esse, qui quamvis eligi non possint, postulari tamen minime prohibentur. Quæ res ita videtur posse commode diffiniri, ut quicumque non animi, vel corporis vitio, sed ob alterius defectum qualitatibus impediuntur, iidem tamen postulari possint. Ex hoc apparet, eum, qui trigessimum annum nondum complevit, item in minoribus ordinibus constitutum, aut laicum, item naturalibus læsum l, licet eligi non possint, postulari tamen posse.

Episcopus & electus debent postulari, non eligi: secus Abbas, & alii inferiores. h. d.

§. 3. Episcopus quoque cum propriæ sit alligatus Ecclesiæ, ad aliam transitum facere non potest: ea propter non eligendus, sed postulandus erit. Non idem juris est in Abbatibus, & cæteris Prælatibus infra Episcopalem dignitatem constitutis: isti enim, licet propriæ Ecclesiæ videantur alligati, nihilominus eligi possunt: proprium tamen non deferunt monasterium, nisi licentia legitime impetrata.

TI.

a Infra, de vit. & honestat. b c. cum in cunctis. extr. de elect. c. can. Presbyter. dist. 78. d. sup. eod. tit. §. illud. & §. seq. e. can. de Syrocusana. in fin. dist. 28. c. a multis. de ætate & qualitat. §. c. cum in cunctis. §. fin. & c. cum Vinmoniens. & c. per inquisitionem. extr. de elect. g. can. can. 1. dist. 48. h. can. 2. ead. dist. i. gl. in ver. vera postulatio. c. 1. de postulat. in 6. k. gl. in c. fin. extr. de postulat. & c. cupientes. §. denique de elect. in 6. l. c. innotuit. extra, de elect. m. d. c. ubi gl. extra, eod. tit. n. c. nullus religiosus & c. si Abbatem, de elect. in 6.

TITULUS IX. DE CONFIRMATIONE ELECTIONIS.

Electus debet intra mensem consentire electioni, alioqui alius poterit eligi. h. d.

Nunc videndum est de confirmatione. Sciendum est itaque in primis, Gregoriana constitutione a in Lugdunensi Concilio cautum fuisse, ut electores, quamprimum commode possint, operam dent, ut electi consentiam habeant: quem si infra mensem, sine causa legibus cognita, electus accommodare distulerit, jure, si quod ei fuerat ex tali electione quæsitum, statim carere debere: electoresque ad aliam electionem libere posse convolare.

Electus post consensum electioni præstitum, vel notitiam habitam, debet intra mensem ad sedem Apostolicam iter arripere, & quanto citius poterit, confirmationem obtinere.

§. 2. Eadem constitutione b cavetur, electum infra tres menses post consensum electioni præstitum, si nullum justum impedimentum obstat, confirmationem a superiore Prælato petere debere: alioqui trimestri spatio elapso electionem esse penitus irritandam. Sed cum interdum eveniat, ut aliquorum locorum vicinitas minus exigit, aliquorum distantia prolixius tempus expositat consultius Nicolaus c III. sanxit: ut electi, quorum electionum confirmationes ad sedem Apostolicam examen deducit, immediata subjectio, vel appellatio interdicta devolvit, infra mensem post consensum, vel habitam de ipsorum electione notitiam, ad sedem ipsam Apostolicam iter arripiant, & quanto citius commode poterunt, cum omnibus iuribus coram sede Apostolica personaliter comparere nitantur, suarum electionum confirmationes petaturi: aliaque insuper adjecit, quibus Ecclesiæ periculosos vacationibus ac malignantium subterfugiis, electorumque in commodis facile occurritur: quæ non solum in electionibus, verum etiam in postulationibus obtinere voluit.

Non confirmatus non potest res Ecclesiæ administrare. h. d.

§. 3. Quamdiu d. autem quis confirmatus non est, rerum Ecclesiasticarum administrator esse non potest. Quod si negotiis Ecclesiæ, ad quam vocatus est, sese temere ingesserit, omni jure quod ei per electionem quæsitum fuerit, statim privandus erit: nullo neque Oeconomatus, nec procuratoris prætextu excusandus.

Electio non est obediendum, nisi literis confirmationis ostensis. h. d.

§. 4. Petet igitur is, qui confirmatus est, ab Apostolica sede literas, confirmationis suæ tenorem continentes, illique ostendet, ad quos ea res pertinet: alioqui nulli eum abque dictarum literarum ostensione recipere tenebuntur. Quod & in promotione apud dictam sedem facta, & in consecrationis, vel benedictionis munere, locum sibi vendicat.

Confirmatio non conceditur, nisi cum causa cognitione. h. d.

§. 5. Is autem e, ad quem confirmatio pertinet, diligenter examinare debet & electionis processum, & personam electi: est enim hoc generale, ut ad eum pertineat examinatio, ad quem manus impositio spectat. Et cum omnia rite concurrunt, tunc munus ei confirmationis impædat. Quod si secus factum fuerit, non solum deiciendus erit indignè promotus, verum etiam indignè promovens puniendus. Nihil est enim quod Ecclesiæ Dei magis officiat, quam si indigni ad regimen assumantur animarum. Quod cum in cunctis sacris ordinibus sibi locum vendicer, in Episcopo tamen multo fortius: qui ad curam aliorum positus, in se ipso debet ostendere, quomodo cæteros in domo Dei oporteat conversari. Quod si forte eligentium vota in duas se diviserint partes, is confirmatoris iudicio alteri præferendus erit, qui majoribus juvatur studiis & meritis.

a C. quam sit. de elect. in 6. b d. c. quam sit. de elect. in 6. c. C. cupientes. de elect. in 6. d. Cap. avaritia. de elect. in 6. e. C. nihil est. in princ. extra, de elect.

Si unus sit postularus, alius electus proponitur electus æque idoneus, nisi postularium sit duplo major numerus. Qui tamen si ignoranter indignum postulaverint, nec postulatio, nec electio valet: sed si scienter, electio tenet. h. d.

§. 6. Et a si vacante Ecclesia, scisso in duas partes Capitulo, alius quidem electus fuerit, alius vero postulatus, quæri potest, electio, ne confirmanda, an vero postulatio sit admittenda? in qua specie si tam postulatus, quam electus sint idonei, responsum est: si postulantium numerus sit eligentium duplo major, utique postulationem esse admittendam: si id minus, electionem confirmandam. Sed si postulantes indignum nescii postulaverunt, nec postulatio, nec electio rata habenda erit: si scienter & prudentes, erit electio confirmanda.

In confirmatione faciendâ citandi sunt, quorum interesse potest. Et calumniose opposites puniuntur. h. d.

§. 7. Illud b etiam confirmante observare oportet, ne dum nimia in confirmando celeritate utitur, contra doctrinam Apostoli proprium affectum juri & æquitati præponat. Itaque si coelectus aliquis, vel contradictor appareat, ante confirmationem nominatim vocandus est: alioqui si nemo appareat in foribus Ecclesiæ, in qua electio facta est, generaliter edicendum erit, ut si qui sint, qui confirmationi futuræ velint opponere, ad contradicendum in assignato peremptorio termino præsentem esse debeant. Quæ omnia locum habent, si concorditer electio fuerit celebrata, si non. Sciant autem ii, qui contra electionem opponendam duxerint, se, si probationibus destituti fuerint, ab omni poenitentia præsidio exclusos, legitimis poenis esse subjiandos.

Potest dispensari cum electo schismatico, si nullum ordinem a schismaticis susceperit. h. d.

§. 8. De e illo dubitari contingit, an ejus, qui abjurato schismate ad unitatem Ecclesiæ rediit, confirmanda sit electio? & responsum est: si a schismaticis nullum susceperit ordinem, & ejus electio canonice celebrata deprehendatur, posse illam dispensative confirmari.

Confirmatus & nondum consecratus exercet solum, quæ sunt jurisdictionis, non quæ sunt ordinis. Et nemo dat quod non habet. h. d.

§. 9. Igitur confirmatione secuta, inter electum & personam eligentium, hoc est, Ecclesiam, spirituale conjugium d. contrahitur. Quapropter confirmatus liberam super illis statuendi nanciscitur facultatem. Hoc autem sic intelligi oportet e, ut eorum quidem quæ jurisdictionis sunt, ut puta, corrigendi, excommunicandi, jusjurandum exigendi, conferendi, confirmandi, & iis similium, libera confirmatio permittitur tractatio: ea vero, quæ non jurisdictionis, sed ordinis sunt f, veluti Clericorum ordinationes, benedictiones virginum, depositiones, Ecclesiarum & altarium consecrationes, ante propriam consecrationem peragere prohibentur. Neque enim ratio suadere videtur, ut quis in alios id conferre possit, quo eundem indigere dignoscitur. Quod si consecratus sit, non solum quæ jurisdictionis, verum etiam quæ ordinis sunt, exequi poterit.

TITULUS X. DE CONSECRATIONE.

Consecratio expediti debet intra tres menses post confirmationem. h. d.

Debet igitur is qui canonice electus, confirmatus, & examinatus est, novissime consecrari. Quod g quidem, ne Ecclesia Pastoris quasi destituta solatio aliquod patiat incommodum, intra tres menses

a C. scriptum est, extr. de elect. b c. fin. de elect. in 6. c. c. quia diligentia. extr. de elect. d. c. 2. §. sicut autem. extr. de translat. Episc. e. Gl. fin. c. transmissa. extr. de elect. f. c. quod si quis. §. præterea. & d. gl. fin. extr. de elect. g. can. 2. dist. 75.

post electionem, nisi legitimum subit impedimentum, expediti debet: alioqui si Metropolitanus, aut ii, ad quos ea res pertinet, negligentes fuerint, Ecclesiasticis condemnationibus subijciendi erunt.

Consecrationi interesse debent ad minus tres Episcopi, alioqui non valet. h. d.

§. 2. Ordinationi autem interesse debent non solum Metropolitanus, verum etiam comprovinciales Episcopi, qui numerum conficiant trium. Nam & B. Jacobus, qui Justus appellatus est, a Petro, Joanne, & altero Jacobo Apostolis ordinatus est: successoribus suis scilicet formam dantibus: ut non minus quoque tribus Episcopis, cæteris quoque assensum præbentibus Episcopus ordinatur. Quod si ab uno, vel duobus Episcopis ordinatio expedita fuerit, taliter ordinatis, ut Episcopi nominentur, a sanctis patribus interdicitur: ergo si nomen non habent, officium qualiter habebunt? Evocandi sunt igitur a Metropolitanis & Suffraganeis; qui si omnes concurrunt, bene est: si aliqui convenire non possunt, sui præsentiam per epistolam facere debent.

Archiepiscopus impediens, consecrationem sui suffraganei alteri committere potest.

§. 3. Quod si Metropolitanus vel infirmitate, vel alia iusta causa ita præpediatur, ut suorum Suffraganeorum aliquem consecrare non valeat, alicui Coepiscoporum vices suas demandare poterit, a quo consecrandus munus consecrationis recipere tenebitur.

Deficientibus Episcopis comprovincialibus, advocandi sunt Episcopi vicinæ provincie.

§. 4. Illud quæsitum est, si in provincia, in qua olim plures Episcopi fuerint, unum tantum remanere contigerit, quid fieri debeat, cum nec solus ordinare possit, & nullos, quos convocet, habeat provinciales. De hoc in Sardicensi Concilio b statutum legitur, ut superiores Episcopus convocet Episcopos vicinæ provincie, & cum eis comprovinciales sibi met Episcopos ordinet.

Quomodo sic explicanda consecratio. h. d.

§. 5. Congregatis e igitur hora Dominicæ lucis tertia Episcopis, & scrutatio cum precibus celebrata, duo supra caput ordinandi Evangelii codicem tenentes manus imponant, & uno super eodem benedictionem fundente, cæteri, qui adsunt, manibus suis caput ejus tangant, atque illud una cum manibus sacro chrismate deliniant: quo demum peracto Ecclesie Romanæ, atque ejus Pontificibus fidelitas secundum formam Gregoriani rescripti juranda erit.

TITULUS XI.

DE RECEPTIONE, ET AUCTORITATE PALLII.

Pallii receptio non est differenda: & volens aliquid palliando obijcere, debet jurare de calumnia, & intra duos menses objectionem probare: alioqui tenetur ad penam talionis.

Hoc amplius Metropolitanum prospicere oportet, ut pallii petitionem, & receptionem non differat: cum sibi sine pallio Episcoporum consecrationem minime permittam scire debeat. Est autem Pallium Metropolitanorum insigne ornamentum, quod de corpore B. Petri sumitur, pastoralis officii plenitudinem designans: cujus receptio, ut citius explicetur, novissime constitutum est, ne per cujusvis criminis objectionem forte palliando faciendam differri possit: nisi objicientes corporali juramento præstito firment se, nec agere quicquam callide, ac de objectis promptam fidem, hoc est, intra bimestris temporis spatium afferant, ad talionis, vel extraordinariam penam se Præsidis obligantes arbitrio, si objecta minime probaverint. Quod si contradictores ista facere renuerint, eo

a Can. 1. & seq. dist. 64. & can. 2. disti 65. b can. fin. d. 65. c can. 1. dist. 75. d. can. 1. dist. 100.

rum objectionibus nequaquam obstantibus ad ipsius traditionem pallii procedendum erit.

Metropolitanus solum in sua provincia, & certis diebus pallio utitur, & pallium personam sequitur, & ideo commodari non potest.

§. 2. Sed eo nec semper, nec ubique Metropolitanus uti poterit (id enim soli Romano Pontifici a, dum Missarum celebrat solennia, permittitur) verum in sua tantum provincia, ac certis duntaxat diebus. Et cum personam pallium non transeat b, nec alteri commodari poterit: & cum eo quisque sepeliendus erit.

Pleraque dicta de cratione Episcoporum habent locum etiam in aliis Prælati.

§. 3. Hæc de creandis Episcopis dixisse sufficiat: nunc de illorum vita, ac qualis eorum debeat esse conversatio, pleraque & de cæteris Sacerdotibus intellegendi paucis expediemus.

TITULUS XII.

DE VITA, ET HONESTATE PRÆLATORUM.

Qui præcellit dignitate, debet & innocentia præcellere. h. d.

D EBER igitur Episcopus esse sine crimine, & cunctum populum, cui præest, conversatione, & innocentia præcellere. Qualis enim erit ædificatio discipuli, si se magistro intelligat esse præstantiorem; nam Episcopus instruere, & admonere omnes debet: nemo autem recte monitoris personam suscipit, nisi qui moribus suis aliorum errata condemnat. Quod non solum de Episcopo, sed etiam de omnibus, qui domui Dei deserviunt, intelligi oportet: quia vehementer Ecclesiam Dei destruit meliores Laicos esse, quam Clericos: quæque in aliis membris Ecclesie vacant a culpa, sæpe in Sacerdotibus habentur illicita.

Episcopus cavere debet ad improborum commercio, & in corrigendo non minus cbaritatem, quam potestatem exercere debet. h. d.

§. 2. Ab improborum quoque commerciis abstinerebit: malorum enim consortia bonos corrumpunt. Habent igitur secum honesti testimonii clericos, qui possint irreprehensibiles inveniri: & si quando illos, sive etiam Laicos inter se dissidere contigerit, ad pacem magis, quam ad iudicium compellat, inque illis corrigendis plus agat benevolentia, quam severitas: plus charitas, quam potestas: neque dominari magis, quam consulere subditis cupiat, ne quod provisum est ad concordiam, tendat ad diffidium.

Prælati in corrigendo debet miscere severitatem lenitati, hoc dicit.

§. 3. Cum lenitate tamen severitas miscenda est; nam misericordie multum demitur, si severitate omnino sit destituta; ideoque Reatoribus inesse debet iuste consulens misericordia, & pie sæviens disciplina: ut nec in disciplinæ rigore benignitatem mansuetudinis, nec rursus in mansuetudine distinctionem deserant disciplinæ: quodque severius castigare necesse est, non sævientis pleædatur animo, sed medentis.

Prælati non debet tolerare perversos. h. d.

§. 4. Præterea cavendum est, ne perverse agentes connivendo toleret. Culpam enim facientis habet, qui, quod potest, negligit emendare: & error, cui non resistitur, approbatur.

Episcopus orationi debet insistere. h. d.

§. 5. Inprimis autem orationi & prædicationi insistat: Nam præconis officium suscipit, quisquis ad sacerdotium accedit: hinc est, quod super Pastores primos in linguarum specie spiritus Sanctus insedit. Populum itaque prædicando doceat, sed illa doceat, quæ a Deo ipse didicerit, non

a C. ad honorem. eod. tit. extr. b c. 2. eod. tit. c can. unum orarium vers. oportet. Episc. d. 25. d can. licet plenum ut. 4. dist. 45.

non quæ illi caro, vel humanus sensus suaserit. Eapropter sacris libris jugiter insistere illum oportet: nec enim sufficit Prælati bona conversatio, nisi addatur scientia doctrinæ.

Episcopus hospitalis esse debet, & liberalis: h. d.

§. 6. Sed b nec utramque sibi sufficere credat, nam largam quoque manum habere debet, & necessitatem patientibus subvenire, alienam inopiam suam credens. Res suas inter histriones, venatores, aut aucupes minime dispendet: pauperes potius in hospitio recipiat, & facilius exemplo suo ad hospitalitatem subditos attrahat.

Prælati debet sobrius esse, prudens, & peritus, non solum peritia literarum, verum etiam negotiorum.

§. 7. Sobrius sit, non vinolentus c: non sit percussor *, & ad vindictam facilis: imo in omni genere rerum agendarum prudentiam secum habeat: si enim mancum, aut debilem sancta contingere nequaquam lex divina permittit, quanto magis domi coelestis dispensatores esse non convenit, (id quod est deterius) mente debilitatos?

Episcopus non debet secularibus negotiis se implicare. h. d.

§. 8. Sicut autem Episcopum nullo errore convenit involvi, ita nulla debet cupiditate corripri, & propterea lucri cupidus esse prohibetur, & alicui etiam honesto negotio d, ut sibi victum, & necessaria quærat, operam dare. Nam & Dominus negotiatores de templo verberatos expulit: & Apostolo teste, nemo militans Deo implicat se negotiis secularibus.

Pudicitia studiosus esse debet Episcopus. h. d.

§. 9. Pudicus quoque debet esse, & moribus, & verbis pudorem præferre. Eapropter Maguntino Concilio statutum legitur, ut nullus Sacerdos foeminas, de quibus suspicio potest esse, retineat: sed neque matrem, aut amitam, aut sororem retinebit: quia & in illis infligantur diabolice scelus perpetratum reperitur, aut in pedissequis earum. Itaque domesticarum quoque personarum immoderatam familiaritatem vitabit.

Qualis quis sit interior, debet per exteriora demonstrare, hoc dicit.

§. 10. Oportet hitem Episcopum, cæterosque Ecclesiasticis officiis mancipatos per decentiam habitus extrinseci morum intrinsecam honestatem indicare: & ideo, si præterquam ex causa urgenti indumentis præter ordinis ac officii decorem, præsertim publice, luxurienter, illorum impudentia variis modis non minus recentioribus, quam antiquis Pontificum decretis coercetur. In summa cum populo Episcopi Suffragatores ad Deum parentur, necesse est ut omni genere virtutum ejus gratiam habere nitantur: quia cum is, qui displicet, ad intercedendum mittitur, irati animus ad deteriora provocatur.

TITULUS XIII.

DE OFFICIO ARCHIDIACONI.

Archidiaconus est a Jure constitutus Vicarius, & quasi oculus Episcopi, & inter Clericos cognoscitur, & corrigenda emendat, & ardua ad Episcopum deferit, de cuius licentia poterit etiam excommunicare. h. d.

Quoniam vero gravis, & lata est Pastoralis officii cura, recte constitutum est, ut aliqui in Ecclesia sint, qui una cum Episcopo onus ferant, & sui Prælati valeant sublevare sollicitudinem. Talis est Archidiaconus i, qui major post Episcopum, & ejus Vicarius reperitur. Cujus vigilantia, & solertia usque adeo in domo Dei excubare debet, ut oculus Episcopi non immerito meruerit ap-

a Dist. 36. & seq. b dist. 42. c dist. 44. in sum. & per totum dist. 45. d. can. 2. 21. q. 3. & per totum. e in sum. dist. 43. f c. 1. extr. de cohabit. Cl. & mul. g dist. 43. in sum. & per totum. h. dist. 40. & Cl. 2. eod. tit. de vit. & honest. præl. i c. 1. & c. ad hec not. extr. eod. tit. & per totum. can. 1. vers. Archidiaconus. dist. 25. & can. Diaconi 11. dist. 93.

pellari. Ea propter debet is audire jurgia singulorum, & quæ corrigenda, & emendanda viderit, corrigere & emendare. Quod si qua fuerint ita ardua, quæ per eum commode non possint terminari, ad Episcopum suum deferret. Dispiciet quoque, ut Primicerius, Sacrista, & Custos injuncti sibi muneris sollicitudinem diligenter exequantur. Sed & tertio quoque anno, si Episcopus non poterit, universam Parochiam circumire debet, & cuncta, quæ ordinatione vel emendatione indigere viderit, secundam canonicas sanctiones corriget, & si Episcopi auctoritas accesserit, excommunicationis etiam sententiam feret.

TITULUS XIV.

DE OFFICIO ARCHIPRESBYTERI.

Archipresbyter est vicarius Episcopi, circa divina: & Archipresbyterorum dua sunt species. h. d.

Non absumiles Archidiaconi Archipresbyteri habentur: nam & ii Prælati sui circa spiritualia curam sublevant a. Horum autem duplex est species: alii enim urbani sunt, alii autem exteri. Urbani sunt, qui Prælati sui absentis circa divina in urbe vicem sustinent, aut præsentis curam minuant: ut officium inchoando, celebrando, & benedicendo, & cunctis providendo, quæ Sacerdotum ministerio perfici debent.

Quæ sit potestas foraneorum Archipresbyterorum. h. d.

§. 2. Exteri sunt b, qui circa singulas plebes constituti, non solum vulgi sollicitudinem gerunt, verum etiam Presbyterorum, qui per minores titulos habitant, vitam jugi circumspicione custodire debent: qui licet suis præsent plebibus, ut Episcopus matriæ præest Ecclesie: nihil tamen contra sui Prælati ordinare decretum audere debent.

Obrinentes aliquam præposituram, debent etiam habere ejus præposituræ ordinem. h. d.

§. 3. Admonendi c sunt autem ii, qui præposituræ alicujus administrationem canonicè volunt obtinere, ut non solum nomen, verum etiam ordinem habere studeant. Unde d nisi qui Archidiaconatum tenent, Diaconi: aut qui Archipresbyteratum, Presbyteri infra annum fiant, amittent honorem, etiam si iusta causa prohibente Presbyteri, aut Diaconi esse non potuerint.

TITULUS XV.

DE OFFICIO VICARII.

Vicarius Episcopi non potest inquirere, punire, privare beneficiis, vel eadem conferre, nisi hæc specialiter sibi committantur. h. d.

Per Vicarium quoque, cum Episcopus per se ipsum deservire, & residere rationabili causa prohibetur, aut præsens omnibus commode par esse non potest, Episcopalis repræsentatur auctoritas. In quo tamen illud advertendum est, quod licet per generalem officii commissionem Vicario factam e, causarum cognitio transferatur: potestas tamen inquirendi, corrigendi, aut puniendi aliquorum excessus, seu aliquos a suis beneficiis vel administrationibus amovendi, vel beneficia conferendi (nisi specialiter concessa sit) non transfertur.

Habens curam animarum in diversis Ecclesiis, vel Laicus non potest constitui Vicarius.

§. 2. Debet autem Episcopus circumspicere esse, ne Laicum Vicarium sibi constituat. Indecorum f est enim, Laicum hominem viros Ecclesiasticos judicare: nec in uno eodemque officio debet dispar esse professio. Quod etiam lege divina prohibetur, dicente Moyle, Non arabis in bove & asino. Inde & Honoriana constitutione cavetur g ut Episcopus

a Can. 1. vers. Archipr. d. 25. b c. fin. eod. tit. c. Cl. 2. d. etar. & qual. d can. 1. dist. 60. e c. 2. & cap. seq. eod. tit. in 6. & can. in nona actione 16. q. 7. g c. fin. extr. eod. tit.

copus eum, qui perpetuam Vicariam obtinet, per subtractionem proventuum, vel ipsius Vicariæ ablationem compellat, ut se in Presbyterum promoveri faciat.

A Vicario appellatur ad Archiepiscopum: Ab Archidiacono ad Episcopum. h. d.

§. 3. Inter Vicarium autem, & Archidiaconum illud interit, quod a Vicario non ad Episcopum, sed Archiepiscopum a: ab Archidiacono vero, nisi aliud Ecclesiarum inducat consuetudo, ad ipsum, cui immediate subjacet, Episcopum erit appellandum.

TITULUS XVI. DE COADJUTORE.

Ex causa datur Episcopo coadjutor, cujus datio ad sedem Apostolicam spectat. h. d.

Accidit b etiam interdum, ut Pastor senio aut corporis valetudine impeditus, aut sanæ mentis consilio destitutus, super suam gregem excubias ducere non possit: expropter vir providus, & honestus illi in coadjutorem adjungendus est, per quem tam Episcopo, quam populo utiliter consulatur. Cujus datio, cum de causis majoribus esse constet, ad sedem Apostolicam, nulla obstante consuetudine, referenda est. Quod tamen sic intelligi oportet, si non in remotis partibus explicanda sit: cæterum, si procul ab Apostolica sede Episcopus impeditus deget, tunc secundum Bonifacianæ constitutionis tenorem providendum erit.

Etiam inferioribus ab Episcopis dandus est coadjutor: & utriusque de facultatibus Ecclesiæ erit subvenendum. h. d.

§. 2. Nec c solum Episcopis dandus erit coadjutor, sed etiam, si res exigat, inferioribus: unde, si vel Ecclesiæ Rectorem, vel Archidiaconum ita morbo aliquo contigerit impediri, ut Ecclesiasticis ministeriis vel nullo pacto, vel non nisi cum scandalo interesse possint, eis quoque coadjutor adhibendus erit: & ita res temperanda d, ut utriusque juxta facultates Ecclesiæ vitæ necessaria ministrantur.

TITULUS XVII. DE COREPISCOPORUM USU SUBLATO.

Corepiscoporum usus sublatus est. h. d.

Erant olim & Corepiscopi, quibus circa plurima cum Episcopis ministeriorum communis erat dispensatio: quorum tamen institutio tam in Romana sede, quam in aliis totius orbis Ecclesiis, tanquam improba, & sapervacanea, est penitus interdicta e.

Matrimonium spirituale dissolvitur translatione, renuntiatione & depositione. h. d.

§. 2. Vidimus hucusque de spiritualis fœdere conjugii, quod inter Episcopum, & Ecclesiam contrahitur, quod electione vel postulatione initiari, firmatione ratificari, consecratione intelligitur consummari: item de moribus, & Vicariis, & adiutoribus Episcoporum: tractemus nunc, quibus modis Episcopus ab Ecclesia removeretur: & sic quomodo tale conjugium præter mortem dissolvitur. Contingit autem id tribus modis: Translatione, Renuntiatione, & Depositione, seu degradatione: de quibus singulis videmus, ac primum de Translatione.

TITULUS XVIII. DE TRANSLATIONE.

Translatio inducitur ex utilitate, & ex necessitate: & necessitate cessante translatio irritatur. h. d.

a C. Romana. de app. in 6. b C. 1. de Cl. agrot. vel debil. in 6. c Per totum tit. extr. de Cl. agrot. d C. 1. §. presentis quoque de Cler. agrot. in 6. e Can. Corepiscopo. & seq. dist. 68.

Translationes, quæ & mutationes a nuncupari possunt, institutæ sunt utilitatis & necessitatis gratia. Utilitatis, cum Episcopis ab ea civitate, cui præpositus est, in aliam transferuntur, in qua magis proficere posse verisimiliter existimatur. Sic olim princeps Apostolorum de Antiochena civitate se Romam transtulit, ut scilicet ibidem copiosius proficere posset. Necessitate b vero nonnunquam Episcopatum sedium mutationes fieri solent, hostium urgente metu. Sed hoc casu, si civitatem, de qua effugerit Episcopus, ab hostibus liberari, c & ad priorem statum contigerit revocari, ad eam expulsus revertetur.

Episcopos transferre ad solum Romanum Pontificem pertinet. h. d.

§. 2. Sciendum est autem Episcoporum translationes, non etiam inferiorum, ad solum Apostolicæ sedis Antistitem certissima ratione pertinere d: neque super his matrimoniiis quicquam præter ejus assensum immutari debere, aut posse. Quod obtinet non solum, si Episcopus est consecratus, verum etiam si tantum canonicè fuit electus, & confirmatus: Cum (ut supra diximus) post electionem, & confirmationem, inter personas eligentium & electi, conjugium sit spirituale contractum.

Qui propria auctoritate se ad aliam Ecclesiam contulerit, & habita carebit, & ambita. h. d.

§. 3. Ea propter e qui unquam avaritia dicti, aut ambitione impulsu, Ecclesiæ suæ mediocritate despecta, ad majorem sese plebem propria auctoritate transtulerint, a cathedra repelluntur debent aliena, & carere propria: ut nec illis restideant, quos per superbiam spreverunt: nec illis, quos ob avaritiam vel ambitum concupiverunt. Sicut enim vir f non debet adulterare uxorem suam: ita nec Episcopus temere Ecclesiam, ad quam electus fuit, relinquere, ut alteri sese jungat, etiam si a populo fuerit attractus.

Quod constitutum est in Ecclesiis Episcopalibus, trahitur etiam ad Ecclesias inferiores. h. d.

§. 4. Non absimilis Juris ratio obtinet in Presbyteris g, & cæteris infra Episcopalem dignitatem constitutis. Nam si vel qualibet causa, propria, quis auctoritate b cum altero suum beneficium permutare voluerit, uterque proprii beneficii iacturam faciet. Beneficiorum enim, & præbendarum permutationes generaliter fieri prohibentur i: præsertim patione præmissa, quæ circa spiritualia, vel spiritualibus annexa, semper labem simoniæ continent: licet possit Episcopus de uno loco ad alium aliquos transferre, ut qui uni loco minus sunt utiles, alibi se valeant utilius exercere.

Si permutatio beneficiorum completa est ex una parte, & per alteram stat quo minus impleatur, restituitur pars ad suum beneficium. h. d.

§. 5. Subventum k tamen est ei, qui de permutatione cum aliohabito tractatu præbendam suam cum resignasset, ab alio qui cum permutationis tractatum habuit, & qui postea suam resignare recusat, deceptus est, cum enim deceptis, & non decipientibus Jura subveniant, licet is, qui renuntiaverit, a se beneficium abdicasse videatur, tributa tamen est simplicitati venia constitutumque ut ad resignatum beneficium reverti possit.

Collatio de beneficiis causa permutationis vacantibus facta aliis quam permutantibus, non tenet. h. d.

§. 6. Et generaliter, ne concessione Juris utentibus, præsertim circa spiritualia, illudatur, si qua beneficia ex

a Can. mutationes. 7. q. 1. b. can. scias frater. & seq. d. c. q. 1. c. can. pastoralis officii. d. 7. q. 1. d. can. 2. & fin. extr. cod. tit. de translat. Episc. e. c. quando. extr. cod. tit. f. Can. sicut vir. 7. q. 1. g. can. sicut alterius. in fin. d. 7. q. 1. h. Cap. cum olim. magister. extr. de rerum permutat. i. Cap. quæstionem extr. de rerum permutat. k. Cap. eum universorum. extr. de rerum permutat.

causa permutationis aliquibus resignata, aliis quam ipsis permutare volentibus conferantur, nullius firmitatis erit ipsa collatio.

Non obstantibus expectationibus, beneficiorum permutatio fieri potest. h. d.

§. 7. Quinimo a si in diocesi aliqua quidam forte auctoritate Apostolica beneficia proxime vacatura expectent, illi tamen, qui secundum formam juris sua beneficia in eadem diocesi ad ordinarii collationem spectantia libere, ac sine fraude in manibus Episcopi resignaverint, non nisi ex causa permutationis resignaturi, ab hujusmodi expectationibus circa faciendam permutationem minime impediuntur.

TITULUS XIX. DE RENUNTIATIONE.

Quid sit Renuntiatio, & quibus ex causis possit renuntiari. h. d.

Per renuntiationem quoque quis ab Ecclesia sua remouetur. Est autem Renuntiatio juris proprii spontanea refutatio. Ea vero, propter quæ Episcopus potest cedendi licentiam postulare, hæc ferme habent b, conscientia criminis, debilitas corporis, defectus scientiæ, malitia plebis, grave scandalum, & irregularitas personæ.

Quale debeat esse crimen, ob quod renuntiari possit. h. d.

§. 2. Propter c conscientiam criminis cedendi potest licentia postulari, non cujuslibet, sed duntaxat illius, propter quod ipse officii executio post peractam poenitentiam impeditur.

Quæ debilitas corporis renuntiandi causam præbeat. h. d.

§. 3. Non absimilis d juris ratio in debilitate corporis obtinet: nam non quælibet, sed solum illa legitimam renuntiandi præstat causam, per quam quis ad exequendum officium pastorale redditur impotens; cum interdum non plus horretur senilis debilitas aliquem cadere, quam maturitas, quæ in senibus esse solet, quem in suo suadeat officio permanere.

Magnus defectus scientiæ tribuit legitimam causam renuntiandi. h. d.

§. 4. Propter e defectum quoque scientiæ plerumque potest quis petere cessionem: quia cum illa circa spirituales administrationem sit potissimum necessaria, & circa curam temporalium opportuna, Præsul, qui in utrisque commissam sibi debet Ecclesiam regere salubriter, ei renuntiat, si quomodo ipsam regere debeat, ignoret. Quanquam autem desideranda sit emittens scientia in pastore, in eo tamen mediocriter tolerari potest: quia imperfectum scientiæ potest supplere perfectio charitatis.

Malitia plebis iustam tribuit renuntiandi causam: item vitatio scandali. h. d.

§. 5. Propter malitiam f quoque plebis cogitur interdum Prælatus ab ipsius regimine declinare: veluti quando plebs tam duræ cervicis existit, ut apud ipsam amplius proficere non possit. Item pro gravi scandalo g vitando, cum aliter sedari non potest, licet Episcopo petere cessionem, ne plus temporalem honorem, quam æternam videatur affectare salutem.

Ob irregularitatem potest renuntiari. h. d.

§. 6. Item h ob irregularitatem: puta si bigamus. Quod si forte de legitimo matrimonio non sit natus, licet hujusmodi irregularitatem subtricer non potuerit, si tamen & culpa later, & causa, cum eo, qui suum laudabiliter implevit officium, injuncta sibi competente poenitentia, poterit non minus utiliter, quam misericorditer dispensari.

Gratia laboris fugiendi non potest renuntiari. h. d.

a C. unic. de rerum permut. in 6. b C. nisi cum pridem extr. cod. tit. c. d. c. nisi. §. propter. extr. cod. tit. d. d. c. nisi. §. alia vero. e. d. c. nisi. §. pro defectu. f. c. nisi. §. propter malitiam. g. d. c. nisi. §. pro gravi. h. d. c. nisi. §. persona.

§. 7. Cæterum a ob alias causas renuntiationem affectantes audiendi non sunt: dum forte aliqui laboris angustias declinant ad ocium adversus gloriosi Pontificis exemplum aspirare contendant.

Episcopus, qui semel ad vitam Monachalem transiit, non potest rursus ad Episcopalem dignitatem reverti. h. d.

§. 8. Accidit autem interdum, ut Episcopus humilitatis, & poenitentiae causa ab Ecclesia sua removeatur: quod tunc contingit, cum quis Apostolica concessione ab Episcopali sede ad monachalem descendit subjectionem. Quo casu alius in locum ejus subrogari poterit: ille vero resurgere Constantinopolitano b Concilio vetante nequaquam valebit.

Impeditus administrare Episcopatum, & propterea factus Monachus, cessante impedimento, potest reverti ad Episcopalem dignitatem.

§. 8. Cæterum speciales c quidam casus inveniuntur, in quibus prædicto Concilio non obstante is, qui vitam monachalem elegit, rursus licite potest ad Episcopatum assumi. Si enim quis persecutionis rabie sævientem, vel prædicitis adversa valetudine corporis, cum proficere nequeat in regimine pastoralis, de superioris auctoritate ad monasticam vitam descendat: persecutionis, vel ægritudinis impedimento cessante ad Episcopalem poterit resurgere dignitatem. Idem juris est, si quis propter doctrinæ defectum locum regimini deservens auctoritate Apostolica ad ocium se contulerit monachale: nam si per exercitium lectionis scientiæ reperit margaritam, proculdubio denuo vocatus ad Cathedram pastorem redire poterit.

Affectus Episcopatum simoniæ, sed ignoranter, si fiat postea regularis, licet ad primum reverti non possit, alium tamen Episcopatum consequi potest.

§. 10. Rursus d si quis incius cupiditate parentum fuerit Episcopatum adeptus, & hoc comperto de licentia superioris illum dimittens, observantiam elegerit regularem, etsi ad eandem Ecclesiam redire nequeat, ad aliam tamen promoveri poterit, Constantinopolitani Concilii constitutione non obstante: quam tunc obtinere oportet, cum poenitentiae causa, quam Episcopatum retinens peragere non valebat, vitam quis elegerit monachalem.

Ad eum fieri debet renuntiatio, ad quem spectat confirmatio. h. d.

§. 11. Abbas quoque, qui Romanæ immediate subditus est Ecclesiæ, nisi licentia a Rom. Pontifice legitime impetrata, sui regiminis oneri renuntiare minime poterit: quod si Episcopo subjectus sit, cum ejusdem permissione locum suum licito jure poterit relinquere. Et hoc generale est in præbendis, & cæteris minoribus beneficiis, ut apud eum fieri debeat renuntiatio, ad quem pertinere dignoscitur confirmatio: ex quo apparere potest, quod resignatio facta Laico f nullam juris obtinet firmitatem.

Papa potest renuntiare Papatui. h. d.

§. 12. De Romano g Pontifice quæritur est, an, quia nullum habet superiorem, in cujus manibus renuntiare possit, Pontificatui ex causa cedere valeat: & super hoc Celestinus V. hæsitacionis cujuslibet volens occasionem amputare, & statuit, & decrevit Romanum Pontificem posse libere resignare.

Per procuratorem renuntiare potest, & quatenus valeat renuntiatio facta a procuratore revocato. h. d.

§. 13. Potest h autem quis non solum per semetipsum resignare, verum etiam per procuratorem: qui, si ad cedendum

a Dist. c. nisi. §. verum. b Can. hoc nequaquam. 7. q. 1. c. C. post translationem. §. cæterum. extr. cod. tit. de renunt. d. d. c. post translationem. §. rursus eod. tit. e. Cap. fin. ubi gl. extr. cod. tit. f. C. quid in dubiis. extr. cod. tit. g. C. x. de renuntiat. in 6. h. Clem. unic. cod. tit.